

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 2

Матеріали

*Міжнародної науково-практичної конференції
“Правова держава та демократичне суспільство:
фактори розвитку та взаємодії”
м. Київ, МАУП, 14 квітня 2016 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2016

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 3 від 30.03.16)*

Редакційна колегія:

М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
М. Л. Головка, д-р іст. наук, проф.;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
В. І. Литвиненко, канд. юрид. наук, доц.;
В. В. Рябцев, канд. техн. наук, доц.

*Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.*

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 2: Матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. “Правова держава
та демократичне суспільство: фактори розвитку та взаємодії”, 14 квітня
2016 р. / редкол.: М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2016. — 448 с. : іл. — Бі-
бліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних
конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модерніза-
ції України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто
цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модер-
нізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Ігнатюк О. В. Деякі процесуальні положення при отриманні ухвали слідчого судді на проведення негласних слідчих (розшукових) дій.....	122
Карбовська Л. О. Ретроспективний аналіз становлення й розвитку державного регулювання системи освіти.....	126
Касьянова С. П. Про неможливі паралелі розвитку інформаційних технологій та держави.....	129
Коваль М. І. Податкова реформа: очікування та реалії 2016 року	132
Козаченко О. І. Порівняльний аналіз правового регулювання забезпечення безпеки учасників оперативно-розшукових заходів.....	135
Лісовський П. М. Ментально-ціннісний капітал у сучасному правовому полі демократичного суспільства: природний тренд мудрості.....	138
Малишко В. М. Правове регулювання брокерської діяльності в Україні.....	140
Масловська О. М. Історичні передумови становлення політичного консенсусу у процесі формування дієздатної моделі культури парламентської діяльності.....	142
Медвідь Ф. М., Чорна М. Ф., Хоменко А. А. Фінансова безпека України в нових геополітичних реаліях	145
Медвідь Ф. М., Моргун Н. С., Корня О. В., Ромашина І. В. Правова культура українського суспільства в контексті побудови правової держави.....	148
Муравйов К. В. Сучасний стан та перспективи розвитку правового регулювання фінансового ринку України	154
Мушкин І. М. К вопросу организации системы управления безопасностью в учебном заведении	157
Найдьонов І. М. Підготовка викладача фахових дисциплін як політико-соціальна проблема	160
Новальська Н. І. Сучасні напрями розвитку теорії організацій	163
Омельчук В. В. Козацька комісія Г. Юркевича у розгляді спорів Києво-Печерської Лаври (1743–1744 рр.)	165
Осинська О. В., Захожай З. В. Національні особливості захисту прав національностей.....	172
Павленко С. О. Духовно-моральні засади протидії корупції.....	175

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО КОНСЕНСУСУ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ДІЄЗДАТНОЇ МОДЕЛІ КУЛЬТУРИ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Еволюція парламентаризму як відомо відбувалася в контексті політико-правового аспекту історії капіталістичного способу виробництва. Рання парламентаризм мав реальний ґрунт у вигляді об'єктивно існуючої соціальної потреби. Ідеалізованою потребою політичного способу життя стали вимоги представницьких засад у формуванні вищих законодавчих і виконавчих органів влади та визнання права громадян держави на політичну рівність. В авангарді цих процесів йшла Англія, як найбільш розвинута держава в економічній і політичній сфері в Європі того часу. Процес піднесення парламенту набув нового імпульсу після прийняття правових актів 1688 р. ("Біль про права"), який вперше визначив місце парламенту в системі органів влади: за ним закріплювалися законодавчі повноваження. Також був зафіксований один із головних принципів парламентаризму — відповідальності міністрів перед парламентом. Із самого початку цей принцип означав кримінальну відповідальність за посадові злочини, яка здійснювалася в особливому порядку ("імпічменту"). Стосовно політичної відповідальності членів кабінету перед парламентом, то перший такий випадок колективної відставки кабінету мав місце у 1772 р. через поразку Британії у війні з американськими колоніями [4, с. 36].

У другій половині XVIII ст. йшло становлення ще одного важливого принципу — формування кабінету на партійних засадах (уперше був застосований в 1727 р. і пов'язаний з ім'ям Р. Уолпола — лідера партії вігів). Отже, в цей період в Англії відбувся процес конституційного закріплення нової форми державного правління — парламентської монархії [3, с. 9–12].

Подальший розвиток парламентаризму пов'язаний з ідеєю Г. Зіммеля про парадоксальну на перший погляд ідею "консенсотворчої" місії конфлікту. На погляд Г. Зіммеля, у парламентах, побудованих на функціональній взаємообумовленості складових, часткові й гострі конфлікти посилюють інтеграцію, оскільки заважають виникненню дійсно руйнівних протистоянь. Такі "конструктивні" конфлікти допомагають позбутися почуття ворожості та накопичення роздратування (розрядка інстинкту ворожості), прищеплюючи членам конфліктних груп у парламенті почуття контролю. Крім того, подібні зіткнення легше піддаються інституціоналізації, а відтак і нормативному регулюванню, що знаходить своє логічне закінчення у створенні регламенту роботи парламенту. Це, у свою чергу, призводить до того, що ті групи в парламенті, які мають владу, усвідомлюють необхідність врегулювання конфлікту задля реалізації своїх інтересів, тоді як опозиція, не наділена владою, вважає сприятливим для себе продовження конфронтації, її подальше загострення і навіть руйнування системи [1, с. 32–54].

Таким чином, гострий і тривалий конфлікт стимулює утворення коаліцій в парламенті, до яких входять не лише партії-учасники зіткнення, але й "нейтральні",

котрі не мають до нього прямого стосунку, забезпечуючи цим основу для інтеграції раніше не пов'язаних між собою груп. Це тим більше актуально у контексті заперечення Зіммеlem існування єдиного “загальносупільного” договору на користь перманентної наявності великої кількості менш глобальних угод, які повинні вільно сполучатися між собою та усупільнювати інтереси парламентських груп. Загалом теоретичним розробкам Г. Зіммеля притаманне *діалектичне поєднання конфлікту і згоди*, що знайшло своє продовження у розвитку наступних “конфліктних” моделях консенсусу [5, с. 3–16].

Розуміння феномену парламентаризму набуло завершеності у концепції М. Вебера. Згідно його міркувань, елементарна узгодженість своїх дій характерна для усіх людських спільнот. Вона не може бути наслідком “супільного договору” чи іншої попередньої комунікативної домовленості. Вона лише апріорі фіксує певний порядок взаємосприйняття сторін у ході соціального контакту, що робить можливим укладення будь-яких угод взагалі. Консенсус — це, насамперед, об'єктивно існуюча ймовірність (за Вебером — “шанс”) того, що учасники взаємодії поставляться до очікувань один одного як до значущих для своїх подальших рішень навіть без початкового формального узгодження [6, с. 55–78, 251]. Така згода не обов'язково являє собою солідарність сторін, оскільки в її рамках може надалі відбуватися боротьба протилежних тенденцій, інтересів, прагнень тощо. Проте доки ця боротьба не перериває соціального зв'язку, доти немає підстав говорити про порушення консенсусу. Справжні мотиви останнього при цьому концептуально ігноруються. Наприклад, “згода” між “господарем” (панівним учасником контакту) та “рабом” (підлеглим учасником), побудована на почутті страху — так само є консенсусом. Принциповим у моделі Вебера є предмет, а не мотиви консенсусу, хоча дослідник і визнає, що “... тривале невдоволення знижує шанси на збереження реальної згоди” [2, с. 137].

Веберівський підхід, який враховував варіант примусового впорядкування спільноти волею певної впливової її частини (не обов'язково навіть кількісно більшої) був абсолютно виправданим з точки зору класичної соціології. Для неї емпірична значущість консенсусу полягає насамперед у наявності статичного факту єдності у ставленні до ключових аспектів соціального порядку, певної проблеми також потребують для свого вирішення добровільної взаємоузгодженості дій усіх членів міжнародного співтовариства.

У XX ст. розвиток парламентаризму пов'язаний з виникненням державно-правових теорій, що визначалося історичними умовами та соціально-економічними обставинами розвитку держав, де вони остаточно й склались. Відповідно з цим уже в другій половині XX ст. досить чітко визначаються головні напрямки в подальшому розвитку парламентів: з одного боку, необхідність збереження принципів демократії; з іншого, стверджується, що принцип верховенства парламенту застарів, чим спростовується право народу на утворення повновладного представницького органу. Від другої половини XX ст. полеміка навколо проблемного поля представницької демократії зосереджується навколо питань права відкликання виборцем свого обранця, відповідності парламентського акту волевиявленню народу, паритету законодавчої та виконавчої влади, функцій, структури, повноважень законодавчого органу, статусу депутата, парламентського права тощо.

Таким чином можна стверджувати, що еволюція парламентаризму як політичного інституту мала під собою принципові положення, що впливали як з політичної практики, так і з правових доктрин.

Отже, представлений огляд сучасних підходів до умов створення консенсусу демократичного розвитку дозволяє зробити висновок, що нині у царині політики

утвердилося бачення консенсусу не тільки як фактичної наявності згоди, а передусім як динамічного процесу, як методу прийняття колегіальних рішень на основі вільного порозуміння.

Джерела

1. Зиммель Г. Истина и личность // Лики культуры. Альманах. — М., 1995. — Т. 1.
2. Вебер М. Про деякі категорії соціології розуміння // Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / Пер. з нім. О. Погоршого. — К.: Основи, 1998. — С. 104–156.
3. Горбатенко В. Ціннісні аспекти реформування політичної системи України / Володимир Павлович Горбатенко // Політичний менеджмент. — 2007. — № 3. — С. 9–12.
4. Дарендорф Р. У пошуках нового устрою: Лекції на тему політики свободи у ХХІ столітті / Анастасія Орган (пер. з нім.). — К.: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2006. — 110 с.
5. Amstutz M. R. An Introduction to political science. The management of conflict. Scott., 1982. Р. 3–16.
6. Лейпхарт А. Демократия в многосоставных обществах: сравнительное исследование / Б. И. Макаренко (пер. с англ.). — М.: Аспект Пресс, 1997. — 287 с.